

Torek, 25. februar 2014

P7_TA(2014)0131

Žlahtnjenje rastlin

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 25. februarja 2014 o žlahtnjenju rastlin: možnosti za povečanje kakovosti in donosa (2013/2099(INI))

(2017/C 285/06)

Evropski parlament,

- ob upoštevanju poročila Organizacije Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) z naslovom „*How to feed the world in 2050*“ iz leta 2009,
- ob upoštevanju Mednarodne konvencije o varstvu novih sort rastlin (Konvencija UPOV),
- ob upoštevanju Mednarodne pogodbe FAO o rastlinskih genskih virih za prehrano in kmetijstvo,
- ob upoštevanju poročila z naslovom „*Headed for 9 billion – Can Europe afford to miss the potential of GM crops*“ iz aprila 2013, ki ga je pripravil Ivar Virgin (Stockholmski okoljski inštitut, Timbro),
- ob upoštevanju poročila FAO z naslovom „*Harvesting nature's diversity*“ iz leta 1993,
- ob upoštevanju spletne strani banke semen Svalbard Global Seed Vault ⁽¹⁾,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 27. marca 2001 z naslovom „Akcijski načrt za biotsko raznovrstnost za ohranitev naravnih virov“ (COM(2001)0162),
- ob upoštevanju Uredbe (ES) št. 1829/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. septembra 2003 o gensko spremenjenih živilih in krmi ⁽²⁾,
- ob upoštevanju Direktive Sveta 2002/53/ES z dne 13. junija 2002 o skupnem katalogu sort poljščin ⁽³⁾ in Direktive Sveta 2002/55/ES z dne 13. junija 2002 o trženju semena zelenjadnic ⁽⁴⁾,
- ob upoštevanju Uredbe (ES) št. 1830/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. septembra 2003 o sledljivosti in označevanju gensko spremenjenih organizmov ter sledljivosti živil in krme, proizvedenih iz gensko spremenjenih organizmov, ter o spremembi Direktive 2001/18/ES ⁽⁵⁾,
- ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 2100/94 z dne 27. julija 1994 o žlahtniteljskih pravicah v Skupnosti ⁽⁶⁾,
- ob upoštevanju obvestila generalnega sekretarja OZN z naslovom „*The right to food – Seed policies and the right to food: enhancing agrobiodiversity and encouraging innovation*“ (A/64/170, 2009, Generalna skupščina OZN),
- ob upoštevanju sklepov mednarodne ocene kmetijskega znanja, znanosti in tehnologije za razvoj (IAASTD), medvladnega procesa, ki ga podpirajo FAO, Globalni sklad za okolje, Program Združenih narodov za razvoj (UNDP), Program Združenih narodov za okolje (UNEP), UNESCO, Svetovna banka in Svetovna zdravstvena organizacija,
- ob upoštevanju člena 48 Poslovnika,
- ob upoštevanju poročila Odbora za kmetijstvo in razvoj podeželja (A7-0044/2014),

⁽¹⁾ <http://www.regjeringen.no/en/dep/lmd/campaign/svalbard-global-seed-vault.html?id=462220>.

⁽²⁾ UL L 268, 18.10.2003, str. 1.

⁽³⁾ UL L 193, 20.7.2002, str. 1.

⁽⁴⁾ UL L 193, 20.7.2002, str. 33.

⁽⁵⁾ UL L 268, 18.10.2003, str. 24.

⁽⁶⁾ UL L 227, 1.9.1994, str. 1.

Torek, 25. februar 2014

- A. ker je namen Odbora za kmetijstvo in razvoj podeželja, da s tem poročilom začne temeljito razpravo in preiskavo celotnega stanja v zvezi z žlahtnjenjem rastlin v evropskem in svetovnem kmetijstvu;
- B. ker je sektor žlahtnjenja rastlin izjemnega pomena za produktivnost, raznovrstnost, zdravje in kakovost kmetijstva, vrtnarstva in proizvodnje živil in krme ter za naše okolje;
- C. ker se bo glede na poročila predvsem organov OZN, FAO in Svetovne zdravstvene organizacije ter Medvladnega odbora OZN za podnebne spremembe, svetovno prebivalstvo predvidoma povečalo z današnjih 7 milijard na približno 9 milijard v obdobju med letom 2040 in letom 2050, ta številka pa lahko doseže celo 10 oziroma 11 milijard;
- D. ker bo takšna rast prebivalstva kmetijstvo postavila pred izjemne zahteve, predvsem glede povečanja produktivnosti, da se zadosti veliko večjim potrebam po hrani, in ker FAO predvideva, da se bo v naslednjih 30 do 40 letih preskrba s hrano morala povečati za 70 %;
- E. ker se v EU zavrže med 30 in 50 % proizvedene hrane – povprečje v svetu je približno 30 % – in je povečano potrebo po preskrbi s hrano v veliki meri mogoče zadovoljiti z bistveno bolj učinkovitimi in trajnostnimi praksami proizvodnje hrane v razvitih delih sveta v povezavi z občutno bolj razširjenimi sistemi skladiščenja in distribucije v državah v razvoju;
- F. ker je glavna težava še vedno to, kako se bo prebivalstvo v različnih delih sveta lahko nahranilo samo, saj se površina obdelovalne zemlje zmanjšuje zaradi neprimerne rabe tal, vključno s slabimi kmetijskimi praksami, to pa še poslabšujejo podnebne spremembe, priložnosti za povečanje obdelovalnih površin pa so izredno omejene, saj je v večini delov sveta precej nerealno misliti, da bi začeli izkoriščati nova kmetijska zemljišča;
- G. ker FAO ocenjuje, da bo mogoče doseči približno 10 % povečanje kmetijske proizvodnje z obdelovanjem novih kmetijskih zemljišč, kar pomeni, da bo treba približno 90 % pridobiti z večjim donosom na obstoječih kmetijskih zemljiščih, in ker morajo pridelki obenem ohraniti visoko kakovost;
- H. ker lahko čezmerno izkoriščanje kmetijskih zemljišč osiromaši prst in v najslabšem primeru privede do erozije in širjenja puščav; ker enako velja za gozdna zemljišča, saj bi preoblikovanje gozdnih zemljišč v kmetijska tako hudo prizadelo podnebje, upravljanje voda in biotsko raznovrstnost, da je to nepredstavljiva možnost za povečanje proizvodnje hrane;
- I. ker se je poleg zmanjševanja površine kmetijskih zemljišč ustavila tudi kmetijska produkcija in je zaznati zaskrbljujoče trende celo k upadanju produktivnosti, kar bo imelo resen škodljiv učinek na kmetijstvo v prihodnosti in na potrebe ljudi po hrani;
- J. ker proizvodnja hrane ni odvisna samo od dovolj velike površine zemljišč, temveč tudi od dejavnikov, kot so podnebje, voda, energija in dostop do hranil; ker bodo v prihodnje ti osnovni viri bolj omejeni, to pomanjkanje virov pa bo imelo najbrž škodljiv vpliv na vse večjo potrebo po rabi kmetijskih zemljišč, proizvodnjo in sposobnost preživetja;
- K. ker so v prihodnosti verjetne velike podnebne spremembe; ker to za Evropo pomeni precej bolj suho podnebje v južnih regijah, kjer so zelo pomembna območja za proizvodnjo sadja in zelenjave; ker pa se za osrednje in severne zemljepisne širine v Evropi pričakuje, da bodo zime milejše, poletja pa izrazito bolj deževna kot zdaj; ker bodo posledice zelo verjetno vključevale povečanje bolezni pri živalih in rastlinah ter potrebo po novih metodah kmetovanja;
- L. ker je nedvomno, da se evropsko kmetijstvo sooča z velikanskimi izzivi in z ekstremnimi vremenskimi razmerami, kot so suše, poplave in druge naravne nesreče, in se bo zato moralo prilagoditi, da se ohrani proizvodnja; ker kulture, ki jih danes vidimo na poljih, ne morejo ostati enake v prihodnje, če bomo hoteli zadostiti večjim potrebam po hrani;

Torek, 25. februar 2014

M. ker je trajanje varstva žlahtniteljskih pravic za tiste rastline, ki zahtevajo podaljšanje časa za razvoj pred fazo dajanja na trg, nezadostno, da bi spodbujalo komercialne naložbe v njihovo raziskovanje in razvoj;

1. poudarja, da je z namenom odziva na prihajajoče izzive, kot so prihodnja preskrba s hrano in podnebne spremembe, izredno pomembno imeti učinkovit in konkurenčen sektor žlahtnjenja rastlin;

2. ne glede na primarni pomen zdrave prsti in raznovrstnosti za zagotovitev odpornosti kmetijskih ekosistemov poudarja, kako pomembno je razvijati nove sorte, ki bodo kos pogojem, za katere pričakujemo, da se bomo z njimi soočili v prihodnje, na primer obilnejšim padavinam in predvidenim pogostejšim boleznim rastlin; ugotavlja, da je pomembno tudi ohranjati in razvijati obstoječo raznovrstnost v Evropi, tako v kmetijskem ekosistemu kot celoti kot tudi gensko raznovrstnost znotraj vrst ter absolutno število različnih pasem in avtohtonih sort, ker so vse potrebne za zagotovitev našega prilagajanja izzivom podnebnih sprememb;

3. ugotavlja, da potrebujemo kulture, ki na primer učinkovito absorbirajo dušik in fosfor, so bolj odporne na sušo in obilnejše padavine, so odporne na škodljivce in lahko prenesejo temperaturne spremembe; poudarja dejstvo, da je treba nujno razvijati tudi trajne, tj. večletne kulture; ugotavlja, da pri večletnih kulturah zemlje ni treba preorati vsako leto, zaradi česar je kmetijstvo okolju prijaznejše;

4. poudarja, da je treba že zdaj spodbujati bistveno večje naložbe v raziskovanje, da bi lahko zadostili potrebam po hrani v prihodnje in se spopadali s podnebnimi spremembami, saj terja razvoj nove sorte od faze raziskave do končnega semena vsaj deset let in dodaten čas za preizkuse in komercialno uveljavitev;

5. poudarja, da je zaradi zelo omejenih priložnosti za izkoriščanje novih zemljišč za namene kmetijstva zelo pomembno omogočiti proces razvijanja novih kultur, ki jih zaznamujejo prilagodljivost na okoljske razmere, ustreznost glede na njihove potrebe po omejenih virih, prispevanje k doseganju ciljev na področju trajnosti, zadostna produktivnost in visoka kakovost, in da je tudi pomembno, da se razvijajo kulture, katerih uporaba je že splošno razširjena, da bi vnesli prožnost v prihodnji tehnološki in znanstveni razvoj v sektorju rastlinske pridelave;

6. ugotavlja, da ima nenehno izgubljanje posebnih fitofarmaceutskih sredstev za uporabo v manjši meri zelo pomemben vpliv na kakovost in donos sadja in zelenjave ter ogroža proizvodnjo nekaterih posebnih kultur; poudarja potrebo po kratko- in dolgoročnih rešitvah za gojenje teh kultur;

7. ugotavlja, da traja v povprečju deset let, da se razvije nova sorta pšenice, oljne repice ali druge kulture, in da je zato pomembno razvijati in uporabljati nove metode žlahtnjenja rastlin, ki ponujajo odgovor na potrebe družb in kmetijstva, in biti odprt za tehnologije, ki so na voljo, da se te potrebe izpolni ter poveča konkurenčnost kmetijskega in vrtnarskega sektorja; z zaskrbljenostjo ugotavlja, da Komisija zamuja pri ocenjevanju novih metod žlahtnjenja, in jo poziva, naj čim prej pojasni regulativni status;

8. poziva Komisijo, naj uporabi okvirni program za raziskave in inovacije iz programa Obzorje 2020 za financiranje razvoja novih in inovativnih metod žlahtnjenja rastlin, kot je pospešeno žlahtnjenje;

9. je seznanjen z ocenami FAO, da je raznovrstnost kulturnih rastlin v 20. stoletju upadla za 75 % in da lahko tretjina današnje raznovrstnosti izgine do leta 2050; poudarja, da je nujno, da zaščitimo in ohranimo evropsko biološko in genetsko raznovrstnost, če želimo zagotoviti dolgoročno prehransko varnost naraščajočega svetovnega prebivalstva in odpornost sistemov za proizvodnjo hrane; meni, da je zato pomembno ohraniti veliko večino lokalnih in regionalnih sort na kraju samem in na kmetijah, če želimo ohraniti in povečati gensko in kulturno raznovrstnost tako znotraj sort in pasem kot tudi v smislu absolutnega števila;

10. poudarja, da je za razvoj novih sort zelo pomembno imeti na voljo veliko število genskih različic; zato meni, da je ta hiter upad razlog za veliko zaskrbljenost;

Torek, 25. februar 2014

11. pozdravlja razvoj partnerstev med vlado, industrijo in raziskovalnimi organizacijami, na primer na področju participativnega žlahtnjenja, da se tako spodbudi raziskave na področju predžlahtnjenja in žlahtnjenja, pa tudi karakterizacije in vzdrževanja genskih virov; poudarja prednosti poglobljanja in razširjanja takšnih partnerstev in tudi nadnacionalne pobude na tem področju, ter izpostavlja, da je treba zagotoviti, da so programi za podporo zasnovani tako, da povečujejo vpliv in skladnost investicij;
12. meni, da je z vidika prihodnosti Evrope zelo pomembno resno prizadevanje, da se ohrani naša genska dediščina, in da je še zlasti pomembno gojiti in ohranjati lokalne in regionalne sorte, da se ohrani tako genska kot kulturna raznovrstnost;
13. ugotavlja, da se z namenom zaščite in ohranjanja genske raznolikosti v kmetijstvu in žlahtnjenju rastlin ustvarjajo zbirke semen in rastlinskega materiala v različnih genskih bankah po svetu; zlasti ugotavlja, da je taka genska banka z genskim materialom z vsega sveta na otočju Svalbard in poudarja dejstvo, da je to zelo pomemben in ambiciozen projekt za zaščito genske raznovrstnosti za prihodnost;
14. meni, da je pomembno ohraniti veliko večino sort in rastlinskih genskih virov na kraju samem in na kmetijah; opozarja na dejstvo, da si javne institucije trenutno ne prizadevajo dovolj in ne nudijo zadosti podpore za izpolnitev tega cilja;
15. poudarja, da so ta in podobni projekti bistveni za prihodnost žlahtnjenja rastlin, kmetijske proizvodnje in preskrbe s hrano;
16. poudarja dejstvo, da so raziskave in praktično delo na področju žlahtnjenja rastlin osrednjega pomena za prihodnost kmetijske proizvodnje, predvsem prizadevanja za razvoj obstoječih in novih sort, da se zaščiti preskrba s hrano v prihodnje;
17. priznava pomen zagotavljanja dostopa do genskih virov kot podlage za žlahtnjenje rastlin; posebej podpira temeljno načelo mednarodnega sistema žlahtniteljskih pravic, določenih v konvenciji UPOV in poudarja, da imetnik žlahtniteljske pravice ne more preprečiti uporabe zaščitene sorte za nadaljnje žlahtnjenje in izkoriščanje novo vzgojene sorte; ugotavlja, da to temeljno načelo navaja tudi člen 13(2)(d)(ii) Mednarodne pogodbe FAO o rastlinskih genskih virih za prehrano in kmetijstvo;
18. se zaveda, da je razvijanje novih izboljšanih sort drago in vzame veliko časa, vendar poudarja, da je nujno za ohranjanje evropske konkurenčnosti na tem področju; predlaga, naj se te stroške izravna s podaljšanjem trajanja žlahtniteljske pravice po ustrezni presoji učinka;
19. izraža zaskrbljenost, da na svetovnem trgu žlahtnjenja rastlin prevladuje nekaj velikih večnacionalnih družb, ki vlagajo samo v omejeno število sort, v Evropi pa je trg žlahtnjenja rastlin v primerjavi s svetovnimi razmerami še vedno zelo raznolik, mala in srednja podjetja pa predstavljajo velik delež v sektorju; poudarja, da je treba zaradi zdrave konkurence evropski trg žlahtnjenja dodatno izboljšati;
20. meni, da so si velike svetovne družbe za žlahtnjenje rastlin pridobile zaskrbljujoče velik vpliv nad svetovnim kmetijstvom in kmetijsko politiko; poudarja vlogo neodvisne znanstvene raziskave, financirane z javnimi sredstvi, ki se izvaja v dolgoročnem interesu javnosti, namenjena pa je dolgoročni prehranski varnosti;
21. nadalje meni, da bi morale večje družbe bolje izkoriščati svoje metode za žlahtnjenje rastlin in si jih izmenjevati, kar bi ob pravilni uporabi lahko pripomoglo k rešitvi težav v zvezi z okoljem, podnebjem in preskrbo s hrano;
22. ugotavlja, da imajo majhna in srednja podjetja pomembno vlogo na trgu semen in v sektorju žlahtnjenja rastlin v EU, saj znatno prispevajo h komercialnemu žlahtnjenju rastlin ter poudarja njihovo sposobnost pretvorbe raziskav in znanja v nove komercialne izdelke; ker sektor žlahtnjenja rastlin postaja vse bolj raziskovalno intenziven in visokotehnološki, opaza, da lahko stroški in orodja za razvoj in nazadnje trženje nove sorte predstavljajo oviro za manjša podjetja; meni, da lahko ustrezno trajanje varstva njihovih žlahtniteljskih pravic in popoln dostop do rezultatov

Torek, 25. februar 2014

raziskav pomembno prispevata k zagotavljanju enakih pogojev in poudarja, da je zelo pomembno, da se ohranijo naložbe v ta podjetja v EU tudi v prihodnje;

23. poudarja, da je za Evropo pomembno, da si spet pribori in nadalje razvija evropske raziskave in praktično delo na področju žlahtnjenja rastlin;

24. poudarja pomen raznovrstnosti vrst v Evropi in evropskih raziskav na področju žlahtnjenja rastlin, ki se osredotočajo na evropske potrebe, vključno z rastlinami, žiti in sadjem, ki so primerni za lokalne in regionalne pogoje; ugotavlja, da bo razvoj na tem področju evropskim kmetom omogočil, da izboljšajo količinski obseg in kakovost proizvodnje hrane in krme;

25. poudarja, da Evropa potrebuje vrsto različnih akterjev v sektorju žlahtnjenja rastlin in da bi morali omogočiti več družbam in raziskovalnim centrom, da izvajajo raziskovalne projekte in delujejo v sektorju žlahtnjenja rastlin;

26. meni, da raziskave na področju žlahtnjenja rastlin, da bi se lahko nadaljevale, zahtevajo dolgoročno finančno podporo in da ni smiselno dodeliti finančne podpore raziskovalnemu projektu na področju žlahtnjenja rastlin za samo relativno kratko obdobje, saj je za razvoj nove sorte v povprečju potrebnih deset let;

27. poudarja, da ima EU v okviru skupne kmetijske politike dolžnost prevzeti nase odgovornost za spopadanje s prihodnjimi izzivi v kmetijstvu in žlahtnjenju rastlin v Evropi; meni, da bi morala EU imeti vodilno vlogo pri razvoju trajnostnih metod za žlahtnjenje rastlin in pri spodbujanju raziskav in praktičnega dela na področju kmetijstva in žlahtnjenja rastlin;

28. poudarja, da bi morale EU in države članice financirati temeljne raziskave na področju žlahtnjenja rastlin v EU; meni, da ni mogoče, da bi majhna in srednja podjetja na področju žlahtnjenja rastlin v EU lahko sama financirala znaten del raziskav, obenem pa bila konkurenčna;

29. poziva Komisijo, naj dodeli finančna sredstva in ustvari skladno strukturo za raziskave in praktično delo na področju žlahtnjenja rastlin v okviru raziskovalnih programov in drugih ustreznih instrumentov politike, da se lahko ohrani in razvija evropska raznovrstnost; meni, da je zlasti pomembno, da se raziskovalnim projektom nameni dovolj časa in sredstev, da bodo privedli do rezultatov; ugotavlja, da je prav tako zelo pomembno, da imajo družbe za žlahtnjenje rastlin neomejen dostop do rezultatov raziskav, in da je treba poskrbeti za več različnih raziskovalnih projektov, tako da neuspeh ne bi imel premočnega učinka;

30. poudarja, da bodo za izpolnitev prihodnjih potreb raziskav na področju žlahtnjenja rastlin stalno potrebna delovna mesta za visoko usposobljene kadre in da je treba vede o rastlinah in njihovem žlahtnjenju dodatno spodbujati v šolah, na univerzah in v širši javnosti; posebej izpostavlja uspeh dneva očarljivih rastlin, ki je bil 18. maja 2013;

31. poudarja, da bi moral biti končni cilj zakonodaje na področju žlahtnjenja rastlin spodbuditi uporabo metod za žlahtnjenje rastlin in pospešiti raziskave v kmetijstvu in žlahtnjenju rastlin; meni, da bi to moralo imeti za posledico pridelke, ki bi bili bolj prilagojeni lokalnemu podnebju in geografskim razmeram, kar bi na koncu privedlo do visokih donosov, ki ne bi bili škodljivi za zdravje ljudi in okolje;

32. ugotavlja, da se je glede na današnjo zakonodajo o žlahtnjenju rastlin za težavno izkazalo naknadno določanje, katere metode so bile uporabljene pri žlahtnjenju rastlin, kar potrjuje težave, ki jih predstavlja zakonodaja, ki temelji na metodah;

33. poziva Komisijo, naj glede na opisane izzive in sedanje razmere v evropskem in svetovnem sektorju žlahtnjenja rastlin skrbno preuči in analizira stanje ter predlaga učinkovite in praktične ukrepe, da se bo moč postaviti po robu tem izjemnim izzivom, ki čakajo evropske žlahtnitelje in kmete;

34. spodbuja Komisijo, naj pripravi celovito strategijo za kmetijske vložke, zlasti v zvezi z žlahtnjenjem rastlin; poziva Komisijo, naj zagotovi okvir politike, ki bo podpiral sektor kmetijskih vložkov kot eno od ključnih področij za razvoj kmetijske produktivnosti in trajnosti;

35. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.
